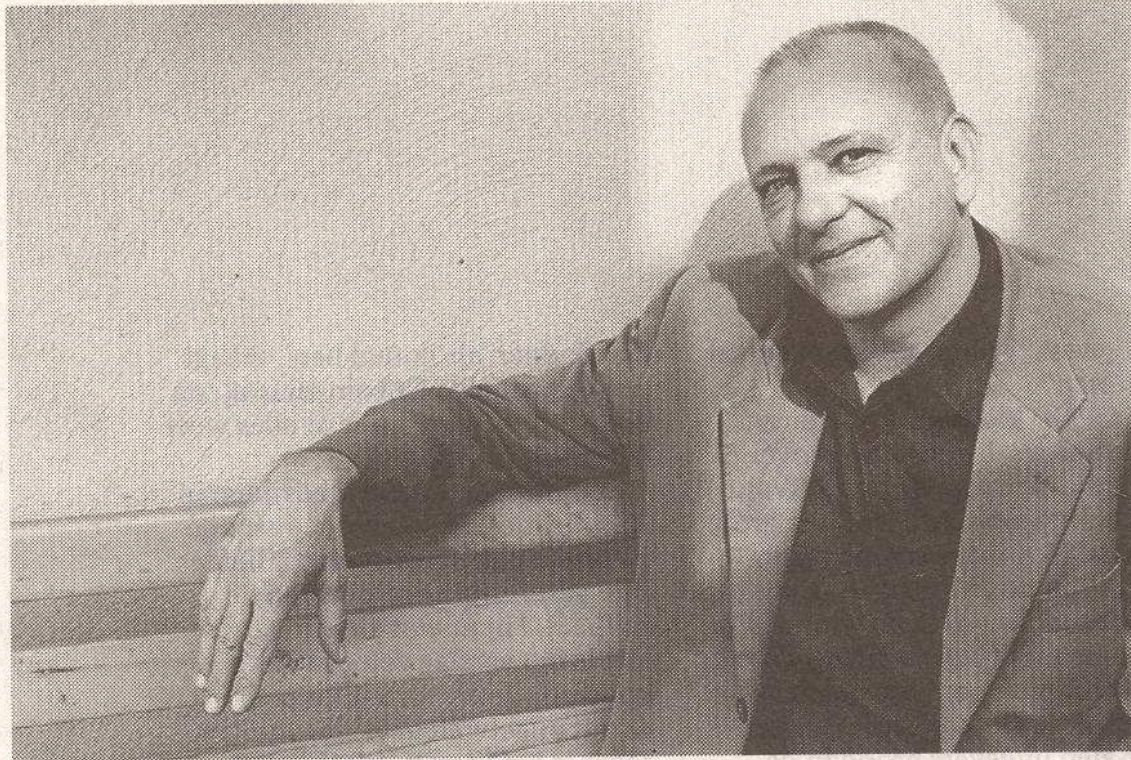

Alfred van Cleef gebruikt in zijn roman krachtige reportage-elementen

FAMILIE: heb je er veel van, dan kan dat behoorlijk benauwend zijn. Zo'n enorme roedel broers en zussen, nichten en neven die op grond van toevallige 'bloedbanden' vanzelfsprekend recht op aandacht op-eisen. Maar geen familie, dat is het ook niet. Dan sta je verweesd in de wereld, als een overbodige mutant in de geschiedenis.

Albert Ossedrijver, hoofdpersoon in *Verlangen*, het romandebuut van Alfred van Cleef, heeft alleen een moeder. Een moeder die hem volpropt met bonbons zodra hij over het verleden wil praten. Albert verlangt hevig naar een kind. Een zoon zal het zijn, weet hij. En hij heeft ook al een naam in gedachten: Mozes Baruch, vernoemd naar zijn vader en zijn grootvader. Die waren, net als Albert, ook al de enige zoon thuis. Hun kan hij niets meer vragen: vader Max verongelukte in het verkeer. De grootouders, kaashandelaar Baruch en zijn vrouw Sara, werden in op 1 augustus 1942 weggevoerd uit hun woning in de Amsterdamse Rijnstraat en vergast in Auschwitz.

Albert woont in een nepfamilie, een woongroep ('Bestáát dat nog?', vraagt iemand in de roman terecht). De zeventienkoppige verzameling individuen die een groot pand delen mag ook niet meer zo heten, maar uit de cynische beschrijving van Albert blijkt dat er sinds de jaren zeventig niet veel veranderd is in zo'n gemeenschap, die voornamelijk de nadelen van familie imiteert. De leden hebben nu een bloeiende carrière, een dure auto en een goedgesneden pak, en het aantal buggy's en

Alfred van Cleef

FOTO BERT NIENHUIS

kinderfietsjes op de trap neemt in hoog tempo toe, maar nog steeds zijn er de tergende huisvergaderingen over afkeurenswaardig 'privé-denken' en milieuvriendelijke wasverzachter. Albert heeft tot taak de voorraden maandverband en tampons aan te vullen. Die heeft zijn vriendin Esther, die ook in de groep woont en dolgraag zwanger wil worden van Albert, met deprimerende regelmaat nodig.

Het meest 'familie' is nog Nathan, zijn jeugd vriend uit Amsterdam-Zuid, een jongen bij wie 'dezelfde schaduw boven de eettafel hing'. Bij nacht en ontij kan Albert hem bellen voor een kinderach-

tig spelletje kennis testen. 'Wie is het staatshoofd van Canada? In welke landen wordt het cyrillische schrift gebruikt?' Ze praten nergens over, maar Nathan weet altijd precies hoe het er met zijn vriend voor staat.

Kennis, hoe nutteloos ook, dingen uitpluizen, geschiedenissen reconstrueren, dat is het fort van de journalist Albert. Dat talent wendt hij ook aan om zekerheid te krijgen over wat er precies gebeurd is met zijn grootouders. Hoe kwam de kaashandel van zijn groot-handel uit de Amsterdamse jodenbuurt in handen van een foute, gereformeerde kaashandelaar uit Barstelo, tevens bur-

geme
den
voor
de Ri
hen v
haar
Baru
praat
de w

Al
weten
Alber
kran
cistis
opwe
celle
ders
leefd

He
grim
van z
zoon
malig
naar
waar

weg
verbl
de v
een
van
te he
joden
den
droo
wekl
toes
over
is en
naar
ner.

Ve

gemeester in oorlogstijd? Waarom werden zijn grootouders enkele dagen voordat er een razzia werd gehouden in de Rivierenbuurt gearresteerd; wie hadden hen verraden? Albert moet het allemaal haarfijn kunnen uitleggen aan Mozes Baruch, tegen wie hij in gedachten praat. Zijn zoon mag niet verweesd in de wereld staan.

Al vroeg in de roman komen we te weten dat er nooit een zoon zal zijn. Als Albert in Dresden verblijft om voor de krant een reportage te maken over racistische skinheads, laat hij zich in een opwelling testen in een kliniek. 'Zaadcellen: geen', luidt de uitslag. Zijn ouders hadden voor niets de oorlog overleefd, constateert Albert.

Het weerhoudt hem niet van een grimmig onderzoek naar het verleden van zijn familie. Het voert hem naar de zoon van de kaashandelaar, naar voormalige NSB'ers in de Rivierenbuurt, naar het voormalig kamp Westerbork, waar niet alleen zijn grootouders op weg naar het concentratiekamp hebben verbleven, maar ook, zoals hij ontdekt, de vader van Esther, die zoon was van een NSB'er. De familiegeschiedenissen van Esther en hem blijken raakvlakken te hebben in die duistere jaren waarin joden en NSB'ers vlak op elkaar woonden in de Rivierenbuurt. Esther, de gedroomde moeder van zijn nooit te verwakken zoon, die hij toch maar blijft toespreken. Esther, aan wie hij niets over zijn steriliteit vertelt, tot het te laat is en zij haar ogen al heeft opgeslagen naar een vruchtbare woongroepbewoner.

Verlangen van Alfred van Cleef is zijn

eerste roman, maar dat zou je niet zeggen. Afwezig is de typische debutantenneiging om iedere beeld te laten uitdijen tot een veelzeggende metafoor en om 'raadselachtige' leemten te laten ontstaan waar de roman vast komt te zitten. Deze roman is aangenaam geschreven, in een rustige, licht afstandelijke stijl, waarbij Van Cleef zich niet verliest in psychologiserend commentaar. Het principe *show, don't tell* kan ook in de literatuur meestal geen kwaad.

Verlangen is ook niet Van Cleefs eerste boek. Net als zijn hoofdpersoon is hij al jarenlang journalist. Hij schreef mooie reportages, voor *NRC Handelsblad*, en twee lange reportages in boekvorm. Vooral de eerste, *De verloren wereld van de familie Berberovic* uit 1994, waarin hij de oorlog in Bosnië beschrijft vanuit het perspectief van één familie, maakte indruk. Inlevingsvermogen en behoefte aan feiten en duiding daarvan gaan in dat boek gelijk op. Deze Amsterdamse roman, met een zich in zijn onderzoek vastbijtende journalist als hoofdpersoon, is een natuurlijk vervolg op dat boek, en op *Het verdwaalde eiland*, waarin de van zijn oorsprong afgesneden stad aan het IJ, de hoofdrol speelt.

Reportage-elementen zijn ook het krachtigste bestanddeel in deze roman, zij het dat het hier om een persoonlijke, obsessieve zoektocht gaat. Fascinerend zijn de passages waarin Albert iedere snipper uit het verleden die hem een aanwijzing geeft, volgt. Uit summere gegevens doemt gaandeweg een aangrijpend verleden op. Dat slaat Albert uit zijn evenwicht, maar dat hij die ver-

warring blijft projecteren op de zoon die nooit komt, is minder overtuigend. De doortastende onderzoeker houdt af en toe even stil om prevelend zijn Mozes Baruch toe te spreken – dat doet op den duur gekunsteld aan. De teloorgang van de liefde tussen Albert en Esther hakt er ook niet bepaald in. Esther blijft een schematisch personage, dat nodig was om de lijnen uit het verleden in het heden te laten samenkomen.

Een ontroerend personage is Albert zelf, die het liefst alles op schrift afhandelt. Op de benardste momenten, waarop hij een beslissende reactie moet geven, wijkt hij uit naar zijn feitjesmanie. Als de arts in Dresden heeft verteld niets aan Alberts onvruchtbaarheid te kunnen doen, rekent hij in gedachten razendsnel het percentage joodse Nobelprijswinnaars uit (één op de vijf), afgezet 'tegen een totaal van veertien miljoen'. Wanneer hij Esther in een restaurant zojuist verteld heeft over zijn onvruchtbaarheid en hij voorvoelt dat ze hem haar ontrouw gaat opbiechten, dwaalt hij af naar een theorie over de afkoelsnelheid van pasta. Lopen ze daarna samen ontgoocheld naar huis, dan probeert Albert zijn 'verzameling dubbele topografische namen' op haar uit. 'Paris Texas telde niet mee, want dorpen waren van deelname uitgesloten.' Effectief omcirkelen. Dát is schrijven.

Aleid Truijens

Alfred van Cleef: Verlangen.

Cossee; 240 pagina's; € 18,90.

ISBN 90 5936 0087 7.